

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Apostolica contra nostri temporis hæreses

In quibus Loca illa explicantur, quæ Hæreticj hodie (maximè Calvinus & Beza) vel ad sua placita stabilienda, vel ad Catholicæ Ecclesiæ dogmata infirmanda ...

In Epistolam B. Pauli ad Romanos

Stapleton, Thomas

Antverpiæ, 1595

Argumentum Cap. VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39447

Argumentum Cap. VI.

DOCEt hoc capite Apostolus, nō sic gratiam abundasse, & omnia delicta condonasse, vt iustificatus per gratiā Christi, ad æternā perueniat salutem absq; displicentia veteris vitæ, & absq; bonis operibus nouæ vitæ. Effectū quippe gratiæ & iustitiæ Christi hunc esse copiosius docet, nō quod sanctificationē Christi apprehēdamus, vt Calvinus affirmat, sed quod liberet nos à seruitute & dominio peccati, vt in nouitate vitæ ambulātes, sic demum per vnius Christi iustitiā multi iustificentur, id est, iusti constituentur. Sic nostri tēporis solam iustificatē fidem & imputatam iustitiam hoc caput singulariter euertit: quod loca à nobis cōtra Calvinum corruptelas excussa luculēter docebunt.

2. *Qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc uiuimus in illo?*

ANte omnia docere Apostolus vult, per abundantem Christi gratiam non id effici vt maneamus in peccato, perpetuam à Christi gratia remissionē peccati expectātes, peccati, inquam, adhuc (quoad consensum ipsum & actum) dominantis & regnantis in nobis (quæ ipsissima est hæreticorum hodie sententia; vt partim ex ijs quæ Calvinus & Beza iā dixerunt, partim ex ijs quæ hoc & sequenti capite dicturi sunt, manifestū sit) sed

V 4 con-

contrâ, vt per Christi gratiam mortui peccato, nunquã amplius viuamus in illo. Mortuus porro peccato (ait ipsemet hoc loco Beatus ab Apostolo dicitur; quisquis virtutis Christi participata est factus, vt natua illa corruptio sine morte emortua, id est, vigore illo suo (qui translatum peccati dicitur) extincto, fructus illos amarissimos non edat. Contra vero viuere dicitur peccato in iustitia, quisquis est in carne: id est, quem Spiritus Dei a natua corruptionis seruitute liberat. Hæc ille. Nec dissimiliter Caluinus Toro (inquit) hoc capite differet Apostolus, peritiam eos Christum discernere, qui gratiam gratis iustitiam nobis donari fingunt absque vita noua. Et paulò post: Sic res habet; nunquam sine regenerationis dono reconciliari Deo fideles: nisi hunc finem nos iustificari, vt deinde vitam per Deum colamus. Nec vero Christus aliter sua expiatione Deum reddit nobis propitium, quam dum facit Spiritus sui participes, qui nos in sancta vitam reuouat. Hæc omnia Caluinus. Hæc aduersariorum confessio, quia expositionem adferi Paulinæ disputationi præconformem. Ex ea verò consequitur, gratiam Christi hunc esse effectum, vt vita ac viget peccati in nobis emortuo atque extincto non iam amplius illi viuamus, sed ab eius seruitute ac dominio liberemur. Quo constituto, sequitur, interiorem hominem nostrum ita renouari, vt iam Deo viuatur, ideoque noua iustitia induatur.

Gratia Christi effectus ab aduersarijs agnitus.

sed eius iustitia, quæ extra nos est, vestiri, ut Calvinus in argumento huius capituli quutus est, *Christi iustitiã induere*; nec eius virtutem in nos transfundi, cui correlatus est, virtutem Christi nobis in hære (virtus autem Christi, est virtus spiritualis nouitate efficac) sed iustitiã imputari docet. *obiter*. Ut ad Apostolum redeamus, similitudo mortis nostræ in baptismo cum morte Christi in Cruce hæc est, (sicuti ipse Apostolus in seqq. exponit) quod in Baptismo *vetus homo noster crucifixus est, & corpus nostrum destructum* (eatenus videlicet) ut *viam inuamur peccato, & hoc sensu mortui simus peccato, & viuentes Deo*, sicuti in Cruce Christus *semel mortuus est peccato*, id est, ad peccata nostra

1. Petr. 3. *sufficienter expianda: iuxta illud Petrus Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, offerret nos Deo, mortificatos quidem carne, cruciatos autem spiritu*. Sed Petrus effectum mortis Christi docuit, Paulus hoc loco similitudinem mortis Christi, cui per mortem peccati interimur & commorimur, prosequitur. Quare huius loci commentarius illa Petri

2. Cor. 5. *verba sunt: Si Christus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; ut & qui viuunt, iam non viuunt, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit*. Item illa Petri verba: *Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini; quia Christus passus est in carne, desijt à peccatis*. Sed hanc consequentiam & similitudinem Paulus aliter

1. Petr. 4. *rexit*. Item illa Petri verba: *Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini; quia Christus passus est in carne, desijt à peccatis*. Sed hanc consequentiam & similitudinem Paulus aliter

Mors in baptismo qualis.

& sublimius ab ipso baptismo nostro repetit, quia illic mors Christi nobis applicata, suã in nobis efficaciam exeruit, & mori peccato incipimus, vt in nouitate vitæ postmodum ambulemus. Et addit, si in baptismo nostro peccato verè mortui fuimus, & morti Christi penitus complantati, seu inuicem assimilati, quod *similitudini quo ue resurrectionis eius complantabimur*, seu coinstiti & intime assimilati, in nouitate vitæ ambulabimus, viuentes Deo per gratiam, sicut ille viuit Deo in gloria. Vera quippe peccati mors, veram profert vitam iustitiæ. Et hanc ob causam hortantur frequentissimè Patrès, vt illa verba nostra in baptismo, *Abrenuncio tibi Satana*, quibus verbis nos mori peccato profiteamur, perpetuo ante oculos habeamus: Origenes homil. 12. in Numeros, Augustinus de Symbolo ad Catechumenos lib. 2. cap. 1. Ambrosius de ijs qui initiantur mysterijs cap. 2. Basilius in lib. de Spiritu S. cap. 11. Docet porro hic locus, pro eo quod hæretici docent, (nominatim Calvinus) *quoties lapsi fuimus, repetendam esse memoriam baptismi, & hac armandum animum, vt de remissione peccatorum certus securusq; sit*, planè contrarium: nempe ideo repetendam esse memoriam baptismi, ne iterum in peccata relabamur, ne *ultra seruiamus peccato*. & vt meminerimus in baptismo consepultos nos esse cū Christo in mortem peccati. Adeò commenta Calviniana Apo-

Abrenun-
ciatio Sa-
tanæ in
baptismo.

Instit.
lib. 4.
c. 15. n. 3.

na Apostolicæ doctrinæ ex diametro repugnant.

Sed & hîc rursus in huius loci explanatione accipienda est Bezæ confessio. Enim nobis contra ipsum postea Bezæ inutilis erit. Ad illa Pauli verba de Christo

Quod mortuus est peccato, mortuus est semel

scribit: Ostendit ex hac capituli & membrorum relatione Apostolus hoc loco, in quibus qui per Christum sanctificati sunt, peccatum semel mori, id est, pristinas illas vires nunquam recipiat, sed quæ

tanquam corpus in sepulchro corrumpatur, funditus intereat. Quod si perpetuus est mortu-

cati progressus, perpetuum est quoque vivificationis

incrementum, quum sit mutua inter mortificationem veteris hominis & instaurationem novi

modò relatio, sed etiam proportio. Moxque replicat, Christum idcirco mortuum esse peccati

mel, ut semel in nihilum redigat peccatum nostrum

Quæ quidem explicatio tametsi Pauli hoc loco non attingit (ut supra ostendimus) veram tamen doctrinam continet in locis à Paulo traditam. Hæc interim bis retinenda sunt, fateri nobiscum Bezæ gratiæ Christi hunc effectum esse, ut peccati vires in nobis eneruet, quotidieque corrumpat, donec funditus intereat. Sic superius crucifixos nos esse cum Christo, ut destruantur peccati, rectissimè exponit, esse regenerationem intra nos per Spiritum Christi reipsa metum

Hæc quippe regeneratio intra nos reipsa per

Peccati
mors in
renatis à
Beza ag-
nita.

vitam Christi inchoata, est illa iustitia inhærens quam Beza superius execrabatur, & quam Catholica docet Ecclesia, imputatiuæ iustitiæ prorsus contraria. Neque eius inchoatio aut veritatem iustitiæ aut perfectionem, viatori conuenientem, vlllo modo tollit aut imminuit, vt in opere nostro de Iustificatio- nelatissimè demonstratum est. Accipienda quoque & retinenda diligenter hoc loco est Caluini confessio, quam ipsa textus Aposto- lici perspicuitas illi extorsit. Hæc duo (inquit) inter se in diuino nexu coherent, veterem hominem Christi morte aboleri, vt eius resurrectio Christi mor- tem instaret, nosque efficiat nouas creaturas. Et certe quom nobis in vitam datus sit Christus, quor- sum referret nos cum ipso emori, nisi vt resurgamus in meliorem vitam? Ideoq; non alia ratione quod in nobis est mortale occidit, nisi vt verè nos viuificet. Nec mors Christi exemplaris tantum vice est, quod Christianis omnibus conueniat imitari: sed hæc est Apostoli doctrina, quod mors Christi efficax est ad ne- quitiam carnis nostræ extinguendam & profugan- dam. Resurrectio verò ad suscitandam melioris na- turæ nouitatem: quodq; per baptismum in istius gratia participationem cooptamur. Hæc hoc lo- co Caluinus, imputatiuam suam iustitiam, & ea quæ in versu vltimo cap. 4. dixerat, di- fertissimè refutans.

Lib. 6.
cap. 6.
& seq.

Caluinus
seipsum
refutat.

12. Non ergo regnet peccatum in mortali corpore vestro, ut obediatis concupiscentiis eius.

HÆc Apostoli adhortatio ex præcedenti disputatione dependens, docet nos Christo baptizatos mori peccato debere. Peccatum in illorum corpore amplius non regnet. Non dicit, ut non sit, vel ut non habitet peccatum in corpore nostro mortali. Proximo enim capitulo docebit, esse quædam peccatum in carne, id est, esse variam sensibilitatem & fomitem perpetuum in carne habere per Adami delictum corrupta (quam verbo concupiscentiam vocat) sed non esse in mente que legi Dei condelectatur, & servit. Sic dicit hinc Apostolus, ut peccatum non regnet, ut vetustas origine contracta imperium in mentem non obtineat, unde ipsa mens concupiscentiis & inordinatis desideriis obediat, videlicet à peccato, & imperio ac dominatione eius subiecta. Qui status impiorum hominum est, quos Christi Spiritus necdum regeneravit: unde ipsemet Calvinus docet, regeneratis per Christum virtutem Spiritus à Deo ministrari, qua superiores in certamine vincant. Hæc quum luce meridiana clarescant, videamus quâ hoc loco gloriam Beza apponit Commodum (inquit) hæc ratio subiicitur præcedentibus, ut intelligamus, quatenus sumus mortui peccato, quamdiu hoc verum est. Hactenus* mirum, ut reluctetur quidem Spiritus

Instit.
lib. 3.
cap. 3.
num. 11.

Beza
nefandis-
sima cor-
ruptela.

sed tamē non vincat. Hic iam suam impietatem & verborum præcedentium hypocritism pro-
dit Beza. Si enim *mori peccato* hæcenus tan-
tū intelligitur, vt reluctetur quidem Spiritus
peccato, sed ipse tamē Spiritus non vincat peccatum;
fallum erit quod prius dixit, in ijs qui per Chri-
stum sanctificantur, peccatum semel ita *mori*, v. *pr-*
stinas vires nunquam recipiat, sed quotidie corrup-
patur. Si enim vincit peccatum reluctantem
Spiritum, profectō pristinas suas vires reti-
net peccatum, & nunquam corrumpitur.
Rursum, si Spiritus reluctās non vincit peccatum
in carne, necesse est vt peccatū in carne vin-
cat Spiritum reluctantem. Si vincit pecca-
tum, ergo regnat peccatum. Sic Apostolo
contradicit glossa Bezana. Quid est enim re-
gnare, nisi vincere? aut quis magis regnat in
hostili solo, quā qui hostem in pugna vin-
cit? Quæ iure gladij & iure belli tenentur
regna, fortissimo iure tenentur. Sanè Calui-
nus nihilo melior, sed astutior, scribit hoc
loco, in mortificanda carne profectum hunc esse, vt
regnum illi ademptum Spiritui Sancto cedat. ver. 7.
Deinde, vbi est illa regeneratio intra nos per Spi-
ritum Christi reipsa inchoata (vt modò Beza di-
xit) si Spiritum Christi reluctantem pecca-
tum in corpore vincit? aut si Spiritus Christi
reluctatur quidem peccato, sed non vincat?
Si enim non vincit, succumbit. Si succumbit
Spiritus, nulla est vel inchoata per Spiritum
regeneratio, sed manet generationis corruptę
vetustas :

1.

Beza à se-
iplo refu-
tatur.

2.

Beza glos-
sa Apo-
stoli ver-
bis con-
tradictio-
ria.

3.

Beza iterū
sibi con-
trarius.

vetustas: cuius hoc proprium est, vincit
 reluctantem Spiritum, & efficere ut con-
 cupiscentijs eius obediatur. Præterea si Spiritus
 reluctatur, sed non vincit peccatum in corpore,
 ergo concupiscentijs corporis obedit, & non
 temperat. Quomodo igitur regeneratur
 Christo hortatur Paulus, ut non regnet in corpore
 peccatum, & ut non obediatur concupiscentijs
 carnis? An ad id hortatur Apostolus
 quod nunquam fiet? Cur non etiam hortatur
 eos assumptis alis volare, & sic in cælum
 conscendere? Prorsus enim carnalibus illis
 Epicureis hereticis perinde videtur fieri
 ut homo in cælum euolet assumptis alis,
 quàm ut peccatum in corpore vincat beneficio
 gratiæ Christi. Volunt enim Spiritum
 reluctari peccato, sed nunquam vincit
 quod adhuc in seq. cap. Calvinus ipse
 enunciabit. Et quis, nisi deplorata
 carnis nebulo, sensualitati suæ & concupiscentijs
 carnis aliquo modo non reluctatur, vel solo
 rationis dictamine admonitus, pater se
 facere videt ac verecundatur, quod carnis
 suæ desiderijs morem gerit? Sed Calvinista
 hodie probè se defunctos existimant, si
 pungente concupiscentia carnis, aliquando
 nus reluctentur, & facti turpitudinem
 Spiritus agnoscant, ab ipsa tamen concupiscentia
 suauiter se vinci patiantur. Sic enim
 Apostolica doctrinæ satisfaciunt, si peccatum
 non regnat in corpore ipsorum, si enim

7.
 Caluini-
 starū ho-
 die suavis
 pugna
 contra
 peccatum.

cupiscentijs carnis non obediunt, si post aliquam luctam vincat caro, vincat peccatum, vincat concupiscentia. *Reluctatur enim Spiritus, sed non vincit.* Itane verò Apostolus hoc loco nequissimos homines ad aliquam luctam & ad aliquem peccati scrupum hortatur, permittens interim vt Spiritu in illis reluctante vincat peccatum? An non ad baptizatos & regeneratos hæc verba scripsit, adeoque regenerationis in illis gratiã, fructus, effectus describit? Sed video Beza vno verbo quasi verecundia tactum, totam sodalium suorum sædam doctrinam circa electorum peccata renouare, quam initio huius schismatis apertius protulerunt. Summa hæc est, vt Gulielmus Tindallus contra Thomam Morum à multis annis sustinuit: Electi non possunt peccare, quia semen Dei in illis manet, nisi vehementissima tentatione animum ad tempus pulsante: qua durante quasi altè dormitat animus, ideoque non peccat. Exemplum adferunt de Davidis adulterio & homicidio, & de Apostolorum infidelitate tẽpore passionis Christi. Quod in talibus tentationibus non consentiunt peccato, tamen actui peccati: vel si consentiunt peccato, non ita consentiunt vt velint seruire peccato: vel si fortè ad tempus seruiunt, tamen non excutiunt prorsus obedientiæ & amoris iugum erga legem Dei: vel certè ex destinata malitia illud non excutiunt,

8.

9.

In confutatione Tindalli: art. quod electi peccant & nõ peccant.

Electi nõ peccant apud Calvinistas.

X cutiunt,

cutiunt, sed ex fragilitate : quia reluctam
Spiritum vincit caro. Quæ vltima tandē
 processus resolutio, Bezæ hîc sententiæ
 Hæc enim sententiæ Bezana si vera esset,
 non regnare peccatum, vel non obedi
 concupiscētis carnis, nihil aliud esset,
Spiritu reluctari vincente carne ; profecto om
 peccata in illis excusationem habebat

*Hoc po-
 stea doce-
 bit Calu.
 cap. seq.
 vers. 19.

Beza om-
 nium suo-
 rum pec-
 cata iusti-
 ficat.
 Imputati-
 onem iustiti-
 æ secundum
 fundamentum.

*qui cum aliquo scrupulo & cum aliqua
 Spiritus seruiunt peccato. Tales autem
 nes omnino sunt qui aliquam de Deo
 gnitionē habent. Sic inuenta est ratio
 omnia fidelium & credentium peccata
 scet, quia reluctate Spiritu victi sunt,
 que non regnavit in illis peccatum. Sic
 nique imputatiuæ iustitiæ inuenta est
 necessaria. Quom enim reluctetur in
 neratis Spiritus, sed non vincat peccatum
 ideoque ex peccati fuga aut vitæ purgatione
 nulla coram Deo iustitia expectari potest
 necessariò ponenda est imputatio
 Christi, qua iusti declaremur, tamen im-
 simus. Hæc est Bezanae expositionis hoc
 varia impietas & turpitudine.

Caluini
 conciones
 de victo-
 ria pecca-
 ti.
 Vers. 6.

Sed contra Bezanae impietatē, qui
 sonam diutius agere non potuit, sed, ex
 larua, seipsum totumque animi sui ser-
 proderet voluit, audiamus hoc loco Calu-
 conciones, de regno gratiæ Christi in nobis
 & victoria peccati. Ad illa Pauli verba,
homo noster crucifixus est, ut non vltra serui-

peccato, ita scribit: Hinc sequitur, nos, quamdiu
 sumus filij Adæ, ac nihil quàm homines, peccato sic
 esse inuicatos, ut nihil possimus aliud quàm pec-
 care; Christo verò inuitos, à misera hac necessitate
 liberari: non quòd statim desinamus in totum pec-
 care, sed ut simus tandem in pugna superiores.
 Agnoscit Spiritum esse carne superiorem in
 regeneratis. Ad illa Pauli verba, *Qui enim* Verf. 7.
mortuus est, iustificatus est à peccato, sic exponit:
Iustificatum accipe pro absoluto, & à seruitute vin-
dicato. Ad illa verba, *Si verò mortui sumus cum* Verf. 8.
Christo, credimus quòd & viuemus cum illo, ita
 scribit: Docere vult hanc vitæ nouitatem tota vitæ
 esse Christianis persequendam. Et paulò post: *Si*
in carnem nostrum reuoluimur, Christum abnega-
mus: cuius nisi per vitæ nouitatem consortes esse non
possumus, sicut ipse vitæ incorruptibilem gerit. Ob-
 seruatione hinc dignum est, adstruere Calui- Vitæ no-
 num vitæ nouitatem ad salutem esse neces- uitas ad
 sariam, quia nisi per eam Christi consortes salutem
 esse non possumus. Atqui in vitæ nouitate, necessaria
 tota carnis mortificatio, tota Spiritus contra iuxta Cal
 carnem victoria, tota legis mandatorum ob- uinum.
 seruatione consistit. Urget quoque in hac sen-
 tentia verbum *credendi*, ut nouitatis huius
 maiorem necessitatem demonstrat. Verbum
 (inquit) *credendi* denotat hinc tractari fidei doctri-
 nam que in promissionibus suis fundata, ac si dictum
 esset: *Statuere debent fideles, ita se Christi beneficio*
secundum carnem esse mortuos, ut vitæ nouitatem
idem Christus vsque ad finem continuet, in perpetuo

Fides iustificans
vitæ nouitatem respicit.

videl. vitæ nouæ cursu, quamdiu in mundo tempus
namur. Ecce, vitæ nouitas per totum
cursum adeo certa & necessaria est, vt
sit vna promissionum quam fides respicit
debet, vt iustificet. Si enim fides promissionum
iustificat, promittitur autem Chri-
beneficio non secus vitæ nouitas quam peccato-
ratorum remissio, idque adeo, vt hæc
fructus ac finis alterius, (quemadmodum
in præcedentibus disertè Calvinus docet)
profectò fidei iustificantis obiectum non
sola remissio peccatorum, sed etiam vitæ
nouitas, & tam hæc quam illa nos coram
iustificabit: imò magis hæc quam illa; quia
quia hæc formæ rationem habet, illa passionis;
tum quia vnūquodque propter quod
& illud magis.

Ver. 13.

Sed & iterū ad illa Pauli verba non minus
vrgentia, *Sed neque exhibeatis membra vestra
iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo
quam ex mortuis viuentes, & membra vestra
iustitiæ Deo, magno cum pietatis zelo*
quitur Calvinus: *Viderint hic quo iure Chri-
num nomen fastuose obtendant, quorum
membra tanquam Satanæ prostibula in omnem
tatem perpetranda parata sunt. Contra
bet Apostolus vt nos totos sistamus Deo: ne
omni vagatione mentem atque animum cœcitate
quam nos abstrahunt carnis cupiditates, vni-
nutum intueamur, ad excipienda ipsius iussa
inueni, ad exequenda eius mandata*

Dei man-
data &
possibilia
& necessa-
ria agnos-
cit Calui-
nus.

membra quoque nostra illius arbitrio destinata sine
 ac consecrata: ut nihil quàm eius gloriam spirent
 omnes animæ ac corporis nostri facultates. Et ratio
 additur, quia non frustra Dominus, abolita priore
 vita, in aliam nos creauit, quam actiones debent co-
 mmunari. Hæc Calvinus. Quid verius, quid
 sanctius dici potuit? Nam & cupiditates
 frenandas, & Dei mandata exequenda, & om-
 nes animæ vires ad Dei gloriâ destinandas,
 iuxta totam legis ac perfectæ in Deum cha-
 ritatis obedientiam, docet: & hæc omnia iu-
 bere Apostolus affirmat (*Nunc iubet Apostolus*)
 ac denique in nouam vitam à Christo crea-
 tos esse, ut hæc præstare possimus, cõfitemur.
 Ita nunc mandata Dei sunt factu possibili-
 lia, ad obseruandum necessaria; utque fiant
 ac obseruentur, accipitur gratia. Quibus si
 addas quòd Apostolus membra nostra diui-
 no cultui exhibita, vocat *arma iustitiæ Deo*,
 id est, instrumeta peragendæ iustitiæ coram
 Deo, siue opera in conspectu Dei iusta (Vnde
 & superius Calvinus dixit, quòd *resurrectio*
Christi iustitiam instaurat, quatenus efficit, nouas
creaturas) nihil ferè ad totam de operum iu-
 stitiæ doctrinam Catholicam desiderari vi-
 debitur. Sed tota hæc Caluini tam sancta de-
 clamatio, ubi cætera omnia excussa fuerint,
 in eandem cum Beza impietatem resoluet.
 Talem tamen verborum sanctitatem hic lo-
 cus postulabat, talem veritatis cõfessionem
 verba ipsa Pauli homini extorquebant: nec

Ad ver. 4.

Caluini
sycophan-
tia.

X 3 voluit

voluit tam citò personam deponere. Alio
id tempestivè facturus est, sicut nunc in pro-
ximo versiculo videbimus.

14 *Peccatum vobis non dominabitur; non estis
estis sub lege, sed sub gratia.*

AD hunc locum, deposita non nihil le-
ua, nativam suam. Speciem nobis ex-
hibet Calvinus. Quum enim huius loci va-
rias interpretationes cerneret, eam elegit,
quæ toti hîc Apostolicæ doctrinæ, suisque
suis explanationibus iam recitatis, conformem
esset, sed quæ veluti petulca vacca bonum
antea expressum improba literæ Apostolicæ
depravatione veluti calcibus subverteret.
Non esse (inquit) sub lege; significat non tam
mortaliter nobis præscribi quod nos in reatum
dicat, quia ad præstandum sumus impari-
prius clariùs dixerat, (subiectos esse legis,
quæ animû non renouat) sed etiam obnoxios non
plus non esse legi, quatenus exigit perfectâ iustiti-
ed ita morte omnibus qui ab vlla parte declinaverunt.
Sub gratiæ nomine similiter intelligimus vitam
redemptionis partem; hoc est, remissionem peccato-
rum, qua iustitiam Deus nobis imputat; & sancti-
ficationem Spiritus, per quem ad bona opera trans-
format. Hæc ille. Ecce, iam gratiam Christi
quam vt causam Apostolus adfert cur peccatum
nobis non dominabitur, in remissionem
peccatorum qua imputatur iustitia, & in
sanctificatione Spiritus, ponit Calvinus; sicut

que non esse nos obnoxios rigori legis affirmat. Qua duplici sententia verum quidem peccati dominium in regeneratis (posita eius propria causa effectrice) ponere videtur: sed interim à legis obseruatione exacta liberatos nos esse docet: quam tamen ad proximè præcedentem versiculum ita docuit, vt iubere nos *Caluinus sibi contrarius.*

Apollolum dixerit, ab omni cupiditatum vagatione mentem coercere, omnesq; anima ac corporis nostri facultates ad exequenda Dei mandata accingere. Ad eandem libertatem à legis regula & præscripto alibi quoque hunc locum detorquet

Calvinus. De hac libertate (inquit) illustris est locus in epist. ad Rom. vbi Paulus ratiocinatur peccatum non debere nobis dominari, quia non sumus sub lege, sed sub gratia. Quum enim fideles hortatus esset ne peccatum in eorum mortali corpore regnaret, ne exhiberent membra sua arma iniquitatis peccato, sed Deo se deuouerent tanquam ex mortuis uiuentes, & membra sua arma iustitiæ Deo; illi verò contrà obijcere possent, se adhuc carnem secum ferre plenam concupiscentiis, & peccatum in se habitare: subiicit eam consolationem à legis libertate, ac si diceret: tametsi nondum extinctum peccatum, necdum iustitiam in se viuere planè sentiant, non tamen esse cur formident, & animo deiciantur, quasi Deum semper offensum habeant ob peccati reliquias, quando per gratiam à lege sunt manumissi, ne eius regula sua opera examinentur. Hæc Calvinus. Exponit non esse sub lege, liberatum esse & manumissum à stricta obseruatione legis, vt non

Caluinus sibi contrarius.

instit. lib. 3. cap. 19. num. 6.

Caluini varia corruptela.

Instit. lib.
4. cap. 15.
num. 12.

iam ad legis regulam opera nostra examina-
debeant. Sic alibi iterum hæc verba exponi
*non esse sub lege, id est, liberatos esse à rigore legi-
s, ut Christo cohareamus.* Quo etiam in loco
peccatum non dominari, aut non regnare
nobis, hunc sensum habere docet, quòd pec-
catum non damnabit nos adherentes Chri-
sto, & promissioni eius de remissione pec-
torum in baptismo. *Quamdiu (inquit) in
carcere corporis nostri clausi degimus, habitamus
nobis reliquia peccati. Sed si promissionem in bap-
tismo nobis à Deo datam, (de plena solidaq; remissione
illic facta tamen culpæ quàm pœne, ut paulo
loquebatur) fide tenemus, non dominabuntur
regnabunt.* Sic non dominari nobis peccatum
iuxta Calvinum nihil aliud est quàm con-
donari nobis peccatum; & non esse sub lege
nihil aliud quàm non subiaceri maledictio-
ni legis, quia ad eius regulam non oblige-
mur. Sed bene se res habet, quòd tota hæc
depravatio Calviniana alijs Calvinistis im-
plicet, & à parente filij recedunt. Theodorus
enim Beza, qui Calvinum vocat *optimi
mentem suam, eam totam rejicit his verbis:
tant plerique, sub lege non esse, idem declarare
legis maledictioni non amplius esse obnoxium, quàm
Christus factus sit maledictio pro nobis. Sed hoc
pertinet ad peccatorum remissionem. Hic verò agitur
de mortificatione peccati, & iustitia in nobis
Christi Spiritum inchoata: neque spectatur domi-
nio peccati quatenus imputatur vel non imputatur.*

Calvini
deprava-
tio à Beza
reijcitur.

sed quatenus viget aut non viget in nobis. Hæc ille
 contra Caluini explicationem superius alla-
 tam, qui non dominari peccatum, pro condo-
 nari, & non imputari, disertè exponit: &
 non esse sub lege, liberatum esse à rigore legis.
 Hac itaque reiecta optimo iure sententia,
 quia à tota disputatione Pauli hoc loco pe-
 nitus aberrat, vt rectè annotauit Beza, aliam
 idem subiungit: Itaque alij explicare malunt, Sub
 lege non estis, sed sub gratia, id est, Non iam estis
 ea conditione qua olim, quum vos lex reos faceret in-
 bendo, non adiuuando; vt explicat Augustinus. Hæc
 vero sententiam vt simplicissimam & maximè ac-
 commodatam amplector: sed ita, vt paulò aliter ex-
 plicem quàm soleant. Valet enim consequutio, nos
 aduersus peccatum posituros victoria, quum non st-
 mus sub lege, quatenus est virtus peccati, vt eius oc-
 casione magis prauaricemur, sed sub gratia, id est,
 spiritu Christi donati, cuius freti virtute, reliquias
 etiam peccati iam inermis penitus profligemus: idq;
 ita esse explicandum liquet ex Gal. 5. D. 23. & 24.
 Nempe vbi Apostolus dicit, aduersus huiusmodi non
 est lex. Qui autem sunt Christi, carnem suam cru-
 cifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Hæc Beza,
 paulò quidem aliter quàm ex Augustino do-
 ceri solet (voluit quippe aliquid singulari-
 ter sapere) sed Augustini sententiam ita pro-
 bans, vt eam hoc loco accommodatissimam
 vocet, & deprauationi Caluiniæ merito
 anteponat. Apostolus quippe ideo totus in
 hoc capite est in exhortatione ad pietatem,

Augustinæ
 expositio
 accom-
 modatiss-
 sima.

peccatum
quo sensu
non do-
minatur
regenera-
tis.

ad mortificationē carnis & vite nouitate
quia licet peccatum ante baptismum nobis
vbi morui sumus peccato, vixit in membris
stris, regnavit & abundavit, vt in preceden-

capite docuit, nunc tamen, conspuitur
cum Christo in baptismo, peccatum amplius non
minabitur, quia ratione baptismi, vbi Christo
induimus, & Spiritus eius participes facti
mus, nō sumus amplius sub lege, id est, nō
ampli⁹ sicut filij veteris Testamēti metum

Cont. 2.
epist. Fel.
lib. 3. c. 4

na subdimur legi, quales aut nō seruamus, nisi
nisi carnaliter & seruiliter seruamus legem, id est
animo non seruamus (ait Augustinus) sed sumus

Rom. 8.

gratia, quia accepimus Spiritum adoptionis
rum Dei, Spiritum Christi, Spiritum gratia
quales liberē & alacriter ideoque verē deo
animo seruamus legem, adeoque efficaciter
operante Christi gratia (vt ipse metalibi Co-
vinus docet) virtutes operantur legi contra-
mes: ideo non sub lege sed cū lege sumus, id est
volentes quod lex vult, vt latē docet Augu-

Tract. 3.

in Ioannem. Interrogamus Apostolum (ait Au-
gustinus) & dicit nobis: Quomodo non sumus sub
lege, sed sub gratia. Misit ergo filium suum factum
sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret, &
adoptionem filiorum reciperemus. Et vnde facti erant
homines sub lege? Non implendo legem. Qui enim
legem implet, non est sub lege, sed cū lege. Qui
autem sub lege est, non subleuatur, sed premitur legi.
Omnes itaque homines sub lege constitutos reos sub
lex, & ad hoc illis super caput est, vt ostendat
peccatum

peccatum, non tollat. Lex ergo iubet, da: or legis miseretur. Quare homines facti rei sub lege, implorantur liberatoris auxilium. Hæc ibi Augustinus, exponens quid sit esse sub lege. Quid autem sit esse sub gratia, alibi enarrat. *Quæ* in expositione quæ
tor (inquit) *gradus hominis distinguamus: Ante* runderam
legem, sub lege, sub gratia, in pace. Ante legem sequimur proposit.
concupiscentiam carnis: sub lege trahimur in epist.
concupiscentiam carnis: sub gratia nec sequimur eam, nec trahimur ad Rom.
ab ea: in pace nulla est concupiscentia carnis. Ante
legem ergo non pugnamus, quia & peccamus & appro-
bamus peccata: sub lege pugnamus, sed vincimur:
sub gratia, quæ donat peccata præterita, & conatam
adiuvat, & tribuit charitatem iustitiæ, & aufert
in nobis, homo iam mente seruit legi Dei, quamvis carne
seruiat legi peccati; non enim obaudit desiderio pec-
cati. Quia ergo non consentimus desideriis prauis,
in gratia sumus, & non regnat peccatum in nobis.
 Hæc ibi Augustinus, verbis Apostolicis sententia afferens accommodatissimam & verissimam. Quæ Augustini expositio probatur inuicem ex illis Apostoli verbis: *si spiritu ducimini, non estis sub lege.* Id est: Si Dei Spiritus in vobis dominatur, qui amoris & dilectionis est, non amplius seruiliter legem timetis; nec timore supplicij, sed amore iustitiæ, eam seruatis: ut iterum alibi docet Augustinus.

In expositione quæ runderam proposit. in epist. ad Rom.

Gal. 5. 18.

Denat. & grat. c. 57. Caluini disputatio contra Augustini sensum re fellitur.

tim sequitur interrogatio pertinebit? Quid
 Peccabimus, quia non sumus sub lege sed sub gratia.
 Absit. Nunquam certe questionem eiusmodi subi-
 cisset Apostolus, nisi intellexisset nos à legis rigore
 absolutos, ne amplius summo iure Deus nobis
 agat. Quare non est dubium, quin aliquam
 lege Domini manumissionem indicare voluerit. Hic
 ille. Respondeo: Apostolus eiusmodi qua-
 stionem subiecit, non quòd in precedentiibus
 verbis aliquam reuera aut saltem tantam
 talem à legis rigore manumissionem intelli-
 geret, aut intelligi vellet, qualem Calvinus
 fingit, sed quia talem ex forma verborum
 intelligi posse praeuidebat. Verba quippe
 eundem vulgarem loquutionis modum
 sonare videntur, quasi nulli amplius
 subiecti essemus. Sed hunc vulgarem
 remouere volens Apostolus, ex quo vide-
 ceret summa sequeretur peccandi licentia,
 questionem subiungit: *Quid ergo? peccabimus
 quia non sumus sub lege?* Id est: An ideo vel
 eo sensu dixi nos non esse sub lege, vt sub-
 lato legis vinculo, aut etiam rigore perfectio-
 nis, ab ea manumitteremur; & tali man-
 missione facta, maiori cum licentia pecca-
 remus? Absit. Non eo sensu hæc dixi, ne
 ita crasse ac vulgariter accipi mea verba ve-
 lo: altior & sublimior est verborum meorum
 sensus: dico nos non esse sub lege, sed sub gratia
 sensu planè contrario: nempe, quia peccati
 nobis non dominabuntur (quæ Apostoli verba
 suo cor-
 tigit:)
 peccati
 mea ve-
 cendi
 car ma-
 vinculo
 bebunt,
 nihil e-
 autem
 catum
 rium d-
 naretur
 non in-
 cedent
 mortali
 meis:
 huius
 Quare
 re iust
 diuisti
 ratum
 gis. An
 satis q-
 dum, se-
 tem, se-
 quum
 tur, id
 to, no
 pecca
 deber

Apostoli-
 ca dispu-
 tationis
 sentus la-
 te expli-
 catur.

suo commentario Calvinus omnino non at-
 tigit: id est, quia non iam peccabimus, sed
 peccati victoriam obtinebimus. Sic ergo
 mea verba intelligi debent, sicut causa di-
 cendi postulat. Si, non esse sub lege, signifi-
 cat manumitti à lege; profectò tunc, soluto
 vinculo legis, liberis habenas peccatum ha-
 bebbit, & prorsus dominabitur. Peccatù enim
 nihil est aliud quàm legis transgressio. Vbi
 autem lex non obligat, transgressio in pec-
 catum non deputatur. Ego autem contra-
 rium dixi, fore videlicet *vt peccatum non domi-*
naretur amplius in nobis; id est, non vigeret,
non imperiù obtineret, id q; cõformiter præ-
cedentibus meis verbis, Non regnet peccatum in
mortali corpore vestro; & alijs varijs sententijs
 meis: vt nulla planè tibi data fuerit occasio
 huiusmodi sensum verbis meis affingendi.
 Quare iterum repeto, te nunc debere obedi-
 re iustitiæ, sicut ante gratiam acceptam obe-
 disti peccato; & te à peccato quidem libe-
 ratum esse, nō autem à lege, aut à rigore le-
 gis. Attende mea verba quæ sequuntur: *Ne-*
scitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obedi-
endum, serui estis eius cui obeditis? siue peccati ad mor-
tem, siue obeditionis ad iustitiam? An putas quòd
quum dixerim, Peccatum vobis non dominabi-
tur, id est, non obedietis non seruietis pecca-
to, non regnabit nec dominabitur in vobis
peccatum; vellem statim contrarium dicere,
 debere vos obedire peccato, & non obedire
 iustitiæ,

Calvinus
 textum
 sibi aduer-
 santem
 dissimu-
 lat.

Verf. 12.

Verf. 16.

iustitiæ, sublato vinculo legis, subiicienda
causam, quia nō estis sub lege, sed sub gratia.
Sub lege esse, quid. potuisti attendere illos esse sub lege, qui
lex quasi eorū cervicib⁹ cū flagello immaniter
severè & rigidè imperat, nō vitio aut
aliqua legis per se rigorosè, sed vitio eorū
suis cupiditatib⁹ dediti exhorret omni
doctrinā, & ad vocem legis terrentur, ut
pravi pueri, qui ludo magis quam lectio
ficiuntur, ad vocem pædagogī sui ea iube
quæ ex seipsis ad puerorū profectū appo
faciunt, sed illis depravatis rigorosa & ter
& terribilia videntur. Dixi ergo peccati
non dominari, nec legē, quæ vetat peccati
duram aut rigorosam nobis videri, quia
sumus sub lege, nō sumus sub terrore legis
terret, non minatur, non aspera nobis
plius videtur lex, sed sumus sub gratia, sumus
Rō. 8. 15. filij gratiæ, filij adoptionis; non accepti
rum servitutis verū in timore, sed spiritū adop
filiorū Dei, in quo clamamus, Abba Pater,
quo amamus Deum ut Patrem, non tim
mus ut Dominum; ideoque voluntate
1. Ioan. 4. Patris alacriter exequimur; nec iam quæ
Matth. 11. nobis sunt eius mandata, sed onus leve, & yoke
suave. Quare nolite esse ingrati huic gratiæ
Verf. 17. Dei. Ego sanè vestro omnium nomine,
tias ago Deo, quod fuistis servi peccati, & exp
estis quàm misera sit peccati servitus: nō
videlicet quando lex vos terrebat, & rigoro
sa visa est, & prævaricationem augebat.

diffis autem ex corde in eam formā doctrine in qua traditi estis: id est, nouam doctrine formam, quæ docet vos amare Deum vt filios, nō timere vt seruos, & quæ Christi gratiā prædicauit, liberantem vos à lege mortis & à lege peccati, obediēter & ex corde, suauius atq; alacriter accepistis. Atque ita, liberati à peccato *Verf. 18.*
serui facti estis iustitiæ. Liberati & manumissi estis nō à lege, aut à rigore legis, quæ vetat peccata, sed ab ipso peccato, & à trāsgressione legis, non quia lex amplius nō obligat, sed quia legē iam obediēter & studiosē seruatis, serui facti iustitiæ, quasiq; nouā seruitutē, sed multo feliciorē & iucundiorē, ingressi.
Humanum dico propter infirmitatē vestram: id est, *Verf. 19.*
 non quōd hæc aliqua vera sit seruitus, quæ summa libertas est, sed hominū more loquor, idque propter infirmitatē vestrā, quia necdum facti spirituales estis, vt intelligatis seruire Deo, regnare; & seruire iustitiæ, summā libertatem esse. Sic Apostoli sensus ex tota eius disputatione intelligendus est. Calvinus eum Apostolo sensum affinxit, qui intentioni eius ex diametro repugnat, nec à S. Augustino monitus cauere voluit: vnde & merito illū hoc loco Beza deseruit, optima ratione nixus, quia non de remissione peccatorum (de qua in his verbis loqui Apostolum Calvinus vult, vt ex eius verbis citatis patet) sed de regenerationis gratia toto hoc capite Apostolus disputat.

Notan-

Caluini
astutia re-
tegitur.

Notanda est autem in huius loci
mentario Caluini astutia. Hic enim
re Apostolum ait, *ideo sub lege non sumus*
quia legi amplius non sumus obnoxii, quia
non exigit perfectam iustitiam, edita moribus
quibus qui ab vlla parte declinauerint. Quis
modus loquendi non videtur tollere
obligationem legis quoad eius mandata
uanda, sed tantummodo perfectum
uandi modum, in quo est perfecta iustitia
quia in gratia constituti (sicuti postea loquitur
liberati sumus à rigida legis exactione, ut videtur
cet multæ imperfectiones nostræ nobis
donentur per gratiam Christi. Qui quidem
sensus nec manumissionem à lege docet,
suprà loquutus est; nec obligationem
uandi mandata tollit: imò multis alijs
uini exceptionibus hic sensus occurrit, et
solut, quibus dicere solet ad mandatorum
obseruationem neminem ex gratia
teneri, quia eorum obseruatio, quum
ita esse debeat ac numeris omnibus ad
ta, planè impossibilis est. Nunc enim
te agnoscit, *non esse nos obnoxios legi, quia*
exigit perfectam iustitiam: & hoc ideo, quia
gratia sumus constituti. Manet ergo
ad obseruandum possibilis, & in pristina
obligatione, solo perfectionis rigore sub
Hæc quidem ille hoc loco astutè, ut
(tamen obiter & imprudenter aliud
principale axioma destruxerit) propo-

Legis iu-
stitiam
perfectam
non exigi
agnoscit
Caluinus.

huius loci circumstantias, quæ ad talem moderationem eum compellebant. Atqui in sua Institutione, ubi seorsim hæc verba tractat, vult planè ex illis colligere, non à rigore tantum legis, sed ab ipsa prorsus lege liberatos nos esse. Nam ad secundam libertatis Christianæ partem probandam, quam in eo ponit, vt conscientia non quasi legis necessitate cogatur legi obsequantur, sed à legis iugo libera, voluntati Dei vtro obediant, his Pauli verbis abutitur, & omnem planè manumissionem à lege (non à rigore tantum legis) ex illis probare contendit. Vult enim conscientias fidelium nullo modo ita legi obedire, quasi obedire teneantur; non sic legi obsequi, quasi vlla legis iubentis necessitate cogantur. Et hanc libertatis Christianæ secundam partem pendere dicit à prima, qua statuit, in causa iustificationis coram Deo totam legis iustitiam obliuisci nos debere; ac sic quidem, vt nulla prorsus operum ratio habeatur. Ita hanc disputationem Apostolicam, quæ (iuxta ipsius Caluini commentarios & conciones in superiori textu recitatas) totius vitæ nouitatem iubet, & ita iubet, vt sine ea participes mortis Christi nõ simus, nunc sic peruertit Caluinus, vt huiusmodi vitæ nouitatem nec iuberi, nec ad salutem necessariam esse, ex ipsa eadem disputatione probare cõtendat. Vnde sequitur, aut in eadem disputatione contraria Apostolum docere, aut Apostoli verba ab impio Caluino

Y fædis

Aperta:
Caluini
impietas
de liber-
tate car-
nis.

Instit. lib.
3. c. p. 19.
num. 4.

Ibidem
num. 2.

Apostoli-
ca scriptu-
ra deprava-
ta con-
uincitur
Caluinus.

foedissimè depravari. Vtrum probabilis sit lectori iudicandum relinquo.

Tenemus nunc cur Apostolus dixerit non esse sub lege, sed sub gratia: nec in illis verum aut obligationem aut rigorem legis, sed terrorem tantum & iugum seruale tolli; quod gratia facit nos liberè seruire iustitiæ, quod absque gratia aut serui sumus peccati, non lege neglecta; aut legem nisi seruiliter seruamus, ideoque non seruamus, vt S. Augustinus sapienter nos docuit. Tam exactè nec à Christianis seruanda lex est, quàm prius Iudæis seruanda erat. Sed ad hanc exactam & perfectam legis obseruationem non pertinent quæ Caluinus pertinere existimauit, nempe omni prorsus carere concupiscentia, aut Deum ex toto corde totaliter, & quantum diligi potest, diligere: quod alio in loco contra Caluinum demonstrauimus. Sed illud hoc loco contra Caluinum obseruandum: eum hoc quidem loco gratiæ nomine intelligere non solum remissionem peccatorum, sed etiam sanctificationem Spiritus, per quam bona opera nos reformat. Ad hanc veram remissionem loci perspicuitas eum compulit, qui in sua Institutione hoc ipso nomine Augustinum reprehendit, quod gratiam sanctificationem refert, qua in vita nouitate Spiritum regeneramus. Sed quid est mendacium magistri hoc vnum non meminerunt: Mandacem oportet esse memorem.

1a Matth.
cap. 22.

Instit. lib.
3. cap. 11.
num. 15.

Docet postremò hic locus, quòd in operibus pietatis domini sumus actionum nostrarum, non secus quàm in operibus naturæ. Nam si peccatum nobis sub gratia non dominabitur, profectò nos per gratiam dominabimur illi: id est, poterimus ei resistere, & eius tentationem superare, nosque à malo auertere, & consequenter ad bonum conuertere libera prorsus electione nostra, & libero voluntatis imperio, quantacumque tandem tentatione pulsemur ad malum, aut etiam gratia moueamur ad bonum. Idem docuit Scriptura, statim post naturam peccato corruptam; dicente Deo ad Cain, *Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Quod illum tamen non solius naturæ viribus, sed diuinæ simul gratiæ beneficio præstare potuisse, dubitari non debet. Ita nec natura illum ad malum compellere potuit, nec gratia ad bonum compellere voluit, libera homini electione in vtroque relicta.

10. *Quum serui eratis peccati, liberi eratis iustitiæ.*

Theodorus Beza, Pauli corruptor pessimus, hæc verba sic exponit: *Eratis peccati iugo prorsus mancipati. Hoc autem quum iustitiæ se habeat, miror qua tandem fronte astideant sompniis suum liberum arbitrium tueri, liberum sane iustitiæ, seruum autem peccati, ut illis toties exprobrat Augustinus. Hæc Beza. Quis hic non exi-*

Liberi arbitrij defensor.

Y z stimec

timet Augustinum propter hæc Apostoli
 verba liberum arbitrium negare? Audierat
 igitur Augustinus; & quomodo hæc verba
 intelligat, loquatur ipse: *Liberum* (inquit) *arbitrium*
 vsque adeo in peccatore non perijt, ut
 lud peccet maxime, qui cum delectatione peccat
 & amore peccati hoc eis placet quod eis libet; non
 & Apostolus: *Cum essetis* (inquit) *serui peccati*, *liberi*
eratis iustitia. Ecce ostenduntur etiam peccatores
 minimè potuisse nisi alia libertate seruire. *Liberi*
 ergo à iustitia non sunt, nisi arbitrio voluntati
 liberi autem à peccato non sunt, nisi gratia. *Serui*
 ris. Propter quod admirabilis Doctor verba
 ipsa discreuit: *Cum enim serui essetis peccati*, *liberi*
fuitis iustitia. Nunc autem liberati à peccato, *serui*
 autem facti Deo, *habetis fructum vestrum in iustitia*
etificationem. Hæc Augustinus, quem inter
 phistas ponere debet Beza, si sophistæ
 sunt qui his verbis Pauli stantibus liberum
 tuentur arbitriū. Nec Augustinus liberum
 arbitrij assertores pro sophistis habet; sed
 liberi arbitrij destructores pro manifestis
 hereticis pronunciat his verbis: *Est liberum arbitrium*
quod quisque esse negauerit, Catholicus non
est. Et alio in loco plenius: *Fides sanè Catho-*
lica neque liberum arbitrium negat, siue in vitam
malam, siue in vitam bonam: neque tantum est
in vita, ut sine gratia Dei valeat aliquid. Idem
 multis in locis docet: de corrept. & gratia
 cap. 1. de peccatorum meritis & remissione
 lib. 2. cap. 18. de gratia Christi cap. 47. de gratia

Contra 2.
 epist. Pel.
 lib. 1. c. 2.

Hypogn.
 lib. 3.

Epist. 47.

tia & libero arbitrio cap. 4. Sophista igitur & hereticus Beza, qui liberum nostrum negat arbitrium, quod toties illi exprobrat Augustinus. Quomodo autem peccator omnis absque Christi gratia servus peccati est, & quæ sit illa servitus adeoque necessitas peccandi, quam sine gratia Christi contra Pelagianos Augustinus sæpe inculcat, vide studiosè explicatum in opere nostro de Iustificatione.

Lib. 2.
cap. 10r

19. Exhibete membra vestra servire iustitia in sanctificationem.

Heretici hodie ex his Apostoli verbis omnem legis obedientiam, & bonorum operum executionem, esse quidem sanctificationem quandam, qualis regeneratos deceat, sed non esse ullam in conspectu Dei & veri nominis iustitiam, docent. Apostolus autem hoc loco nomine sanctificationis veri nominis iustitiam intelligit. Opponit enim illam iniquitati τῆς ἀνομίας: quæ est legis transgressio, & ut Calvinus hic exponit *universalis vita corruptio*. Ideoque talem intelligit sanctificationem, quæ ex iusta legis observatione nascatur. Vnde Calvinus ipse hoc loco: *iustitiam (inquit) pro lege & regula iuste vivendi positam interpretor, cuius finis est sanctificatio*. Deinde, sanctificationem & iustificationem Apostolica Scriptura aut pro eodem accipit, aut indiuiduo nexu coniungit.

Sanctificatio & iustificatio idem sonant.

Y 3

Sic

Sic quod hic dixit, *Habets fructum vestrum in sanctificationem*; alijs verbis alibi reperit, *Spiritus vivit propter iustificationem*, quam ibi opponit peccato, propter quod corpus mortuum est, sicut hic opponit sanctificationem operibus immunditiae & peccati. Rursum quod Paulus dixit, *Mundantes nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem*; alijs verbis dixit Petrus, *eos qui iniquationibus mundi implicati sunt, deserere iustitiam*. Postremo, Apostolus non solum dixit, *nos ablutos esse, & sanctificatos esse*, sed etiam *iustificatos esse in nomine Christi*. Ita haec eruditus & hic fucus honestus de sanctificatione cognoscunt, illorum impiam doctrinam de sola fide iustificante nihil iuvat. His addit quod hanc sanctificationem sic inchoant tantum in suis electis Deum, totoque in curriculo ita lentè in eo progredi docent, ut nihilominus in seipsis peccatores semper sint, & rei coram Deo, propter ipsam concupiscentiam coram Deo damnabilem. Scimus enim Calvinus accuratè docet, *Instit. lib. 4. cap. 3. num. 11. & seqq.* ut apud illi iustificationem tota nostra sanctificatio nihil sit aliam quam vera immunditia & coram Deo damnabilis; utique eum aliter hic loqui Scriptura Apostolica coëgit.

23. Gratia autem Dei vita aeterna.

Contra meritum vitæ æternæ ex his ver- ^{Merita} ^{operum}
 bisita disputant hæretici: Vel ex solis ^{operum}
 operum meritis, vel ex sola gratia datur vita
 æterna. Si enim ex operibus, iam non est
 gratia. Ergo Apostolus, qui docet eam ex
 gratia dari hoc loco, negat illam ex merito
 dari. Quametiã ob causam non infert Apo-
 stolus, Stipendium iustitiæ vita æterna, sicuti
 dixerat, *Stipendium peccati mors*; sed in-
 fert, *Gratia Dei vita æterna*. Hæc illi. Atqui
 illis respondebit S. Augustinus: *Non infert* ^{De grat. &}
Apostolus (inquit) Stipendium iustitiæ vita æterna, ^{lib. arb.}
quod tamen rectè potuisset dicere; sed infert, Gratia ^{cap. 9.}
Dei vita æterna: ut intelligamus, ipsa bona opera,
quibus æterna redditur vita, ad Dei gratiam perti-
nere. Hæc ille. Apostolus ergo in commen-
datione gratiæ hoc loco torus, id quod est ex
parte gratiæ, radicem videlicet tam iustitiæ
quàm vitæ æternæ, commendare & in me-
dium afferre voluit. Vide plura in Augusti-
no tum loco citato, tum epist. 105. & in
Enchir. cap. 107. Quamquam quum prius
dixit finem iustitiæ seu sanctificationis no-
stræ esse vitam æternam, satis apertè docuit
vitam æternam ut stipendium aut merce-
dem dari. Nam τὸ hoc loco, seu finis,
tum mercedem tum veltigal significare po-
teat, ut ipsemet annotavit Beza; idque contra ^{Beza Cal-}
Calvinum, qui illud putat non esse ex men- ^{ninum}
corrigit. ^{corrigit.}

te Apostoli : eam videlicet ob causam ven-
 ra æterna videatur tributum iustitiæ, id est
 ne veritas Apostolica eius hæresim infama-
 ret. Sed Calvinum Beza correxit. Quia
 1. Petr. 1. ipse Calvinus ad illa Petri verba, *Reportate
 finem fidei vestre, salutem animarum vestrarum.*
Potest (inquit) pro fine legi, Merces. Sic quum
 de fide agitur, vox, finis, mercedem Calvinus
 significabit; quum de bonis operibus agitur
 significare hoc non potest. Ita ille Scripturam
 sincerè scilicet tradat.

Argumentum Cap. VII

DE legis usu vberius disputat, ratio-
 nem assignans cur à lege soluti
 mus, (quod obiter prius dixerat
 quia homini carnali non nisi ad con-
 demnationem valebat. Quod ne in legis con-
 tumeliam vergeret, docet culpa nostra
 etum esse, ut in mortis materiã cederet
 ad vitam datum erat. Exin Spiritus & car-
 nis luctam in filiis Dei describit. Vbi ostendit
 quòd non solum peccatum, sed neque lex
 ipsa prohibens peccatum, dominatur at-
 que plus in renatis, nec terret, aut tyrannice
 imperat, sed delectat: quòd si lex non do-
 minatur, multò minùs peccatum. Nam &
 pugnat in membris, tamen non vivit, nec
 vincit, non dominatur in mente. Et per hoc